

A MISZK Környezetvédelmi Természetvédelmi Vízügyi Szakmai Tagozat
5/2017. MISZK KTV számú ajánlása
a környezetvédelmi szempontú hatásterület, illetőleg ehhez kapcsolódóan az ügyféli
jogállás hatósági megítéléséhez

A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara Környezetvédelmi Természetvédelmi Vízügyi Szakmai Tagozat ajánlásai – a gyakorlati igazságügyi szakértői munka tapasztalatainak felhasználásával – a szakmai szempontból egységes igazságügyi szakértői szemléletet hivatottak elősegíteni. Az ajánlások elsősorban a szakértői vizsgálati módszerekkel, a vizsgálati eredmények minősítésével kapcsolatos eljárásokra vonatkoznak. Céljük az érvényben lévő szakmai szabályozás esetleges fogyatékoságaiból fakadó eltérő tartalmú szakmai értékelések és döntések okozta bizonytalanság megszüntetése, valamint a szakértői munkát érintő jogszabályi háttér módosítására vonatkozó javaslatok megfogalmazása.

Ajánlás.

A hatásterület és az ügyféli jogállás szempontjából a fő szabályt a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban KET) tartalmazza. Ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti.

Az egyes környezeti jellemzők hatásterületének meghatározása olyan összetett szakértői feladat, amelynek eldöntésére az érintett eljáró hatóságok nem alkalmasak.

Új létesítmény, vagy tevékenység esetében, a megelőzésre vonatkozó környezetvédelmi alapelvnek megfelelően, arra illetékes szakértő bevonásával a kérelmező feladata a vizsgálat elvégzése és arra jogosult szakértő által készített szakértői véleményben bemutatni.

Meglévő létesítmény, tevékenység esetében pedig az elővigyázatosságra vonatkozó környezetvédelmi alapelv érvényesítése érdekében a hatásterület határának azt a vonalat kell tekinteni, ahol a környezeti hatás (zaj, rezgés, bűz, stb.) szubjektív érzékszervi úton és/vagy műszeres vizsgálattal alátámasztva észlelhető és azonosítható. Az ilyen módon kijelölt hatásterületen lévő ingatlanok tulajdonosainak az ügyféli jogállás biztosítása kétséget kizáró módon indokolt.

Indoklás az ajánláshoz

A különböző engedélyezési eljárások rendjére vonatkozó jogszabályok az utóbbi években jelentős mértékben módosultak. Ennek következtében egy sor, korábban engedélyezési eljárás kötelezett építési, ipari, kereskedelmi tevékenység csupán bejelentésre kötelezett lett. Szinte törvényszerű, hogy az ilyen módon folytatott tevékenységek működési hiányosságai miatti esetleges zavaró hatások a tényleges működés során, a környezetben élők panaszbejelentése alapján kerülnek felszínre.

Az igazságügyi szakértői munkában szerzett tapasztalat szerint a panaszok döntő része megelőzhető lenne abban az esetben, ha az eljárások során az érintett hatóságok a hatásterületen élők ügyféli jogállását érdemben és körültekintően vizsgálnák. Különösen az utóbbi időszakban tapasztalható érzékelhető és indokolatlan bizonytalanság, amelynek eredménye, hogy a lakosság már csak a létesítést követően tapasztalja azokat a környezeti hatásokat, amelyek jogos érdeksérelmet okozhatnak, és amelyek megelőzhetőek lettek volna akkor, ha az érintett hatóságok az érintett lakosság számára a jogszabályoknak megfelelően ügyféli státuszt biztosított volna. Az érdeksérelmet okozó körülmények utólagos vizsgálata teljes mértékben ellentétes a környezetvédelmi jogszabályokban elsődleges helyen előírt elveknek és követelményeknek, amelyek a megelőzésre és az elővigyázatosságra vonatkoznak. Az érintett lakosság ilyen módon megkésve panasszal fordul a hatósághoz és

általában utólag kell „harcolnia” az ügyféli jogállása elfogadtatásáért is. A sajnálatos következmény, hogy a jogalkalmazói gyakorlatban jelentősen megszorodtak a környezeti állapot minőségének romlása miatti birtokvédelmi, szabálysértési jellegű eljárások. Ilyen jogalkotói szándék nem volt. Határozott igazságügyi szakértői álláspont, hogy ezekben a panaszokban szereplő, zavaró környezeti hatásokat már az engedélyezési eljárásoknál fel kellett volna tární. Súlyosan téves az a felfogás, miszerint az engedélyezési eljárások egyszerűsítése a környezethasználót mentesítené, az egyéb jogszabályokban előírt és hatályos követelmények teljesítése, működési feltételek megteremtése alól. A hatályos jogszabályokban (beleértve a polgári jogterületet is) szereplő környezeti érdekérvényesítést szolgáló követelmények érvényesítése még akkor is kötelező, ha az érintett hatóságok határozataiban erre tételes utalás nincs. A hatályos jogszabályok ugyanis csak együttesen, egymással szoros összefüggésben értelmezhetők. Ennek tudatosítása az érintett hatóságok feladata és kötelessége.

Szakértői tapasztalat szerint a környezeti érdeksérelem értelmezése a jogalkalmazás során igen leegyszerűsített. Bármely tevékenység, amely a környezet használatával jár együtt, okozhat környezeti érdeksérelemet. A környezeti érdeksérelem témája, szorosan kapcsolódik a környezeti minőséghez, illetőleg ezen keresztül az életminőséghez (*a WHO meghatározása szerint: "az életminőség az egyén észlelete az életben elfoglalt helyzetéről, ahogyan azt életterének kultúrája, értékrendszerei, valamint saját céljai, elvárásai, mintái és kapcsolatai befolyásolják. Szélesen értelmezett fogalom, amely bonyolult módon magába foglalja az egyén fizikai egészségét, pszichés állapotát, függetlenségének fokát, társadalmi kapcsolatait, személyes hitét, valamint a környezet lényeges jelenségeihez fűződő viszonyát.)*

A jellemző környezeti érdeksérelemek három fő csoportba tartoznak, ezek:

Az egészség károsodása, veszélyeztetése miatti környezeti érdeksérelem

Sajnálatos módon az egészség fogalmát a mindennapi gyakorlat, a jogalkotó, a jogalkalmazó, közöttük értelemszerűen és sajnálatos módon a szakértők jelentős hányada is lényegesen leszűkíti az egészség csupán egy elemére, nevezetesen a fizikai, biológiai egészségre, holott az emberi egészség ennél jóval összetettebb, több egymással egyenrangú elemből áll: biológiai egészség (az emberi szervezet megfelelő működése), lelki egészség (a tudat nyugalma és önmagunkkal szembeni béke), mentális (a logikus gondolkodás képessége), érzelmi egészség (az érzések felismerése és megfelelő kifejezése), és szociális (a kapcsolatok kialakításának képessége) egészség. A hatályos jogszabályokban megfogalmazott határértékek a fentiek szerinti teljes körű egészség megóvása szempontjából csak aggályosan és erős kritikával értelmezhetők.

Az ingatlan tulajdonban bekövetkezett környezeti érdeksérelem

Közismert tény, hogy bármilyen mesterséges építmény, létesítmény a környezet minőségére valamilyen hatást gyakorol. Az is köztudott, hogy egy ingatlan forgalmi értékét alapvetően az ingatlan helye, ezen belül a környezet minősége határozza meg. A mesterséges építmény, létesítmény hatása lehet pozitív és lehet negatív. Abban az esetben, ha szubjektív érzékszervi úton, és/vagy műszeresen kimutatható a környezeti minőség romlását eredményező hatás, akkor nem vitatható, hogy e zavaró hatás a megelőző időszakhoz képest az ingatlan forgalmi értékének csökkenésében is megmutatkozik.

A tulajdon használatának korlátozása miatt bekövetkezett környezeti érdeksérelem

Szakértői tapasztalat szerint ez az érdeksérelem tipikusan a szomszédjogi és birtokvédelmi eljárásokban ölt testet. A környezeti érdeksérelem e formájának megelőzésénél igen fontos szerephez jutnak a településrendezési tervek, a helyi építési szabályzatok. Olyan, önkormányzati hatáskörben elvégzendő feladatról van tehát szó, amelynek eredményeként létrejövő helyi rendeletek a leginkább alkalmasak az esetlegesen kialakuló környezeti konfliktusok, érdeksérelemek megelőzésére.

Fontos tudatosítani, hogy az érdeksérelmek 2. és 3. csoportjánál a határértéknek még akkor sincs döntő, meghatározó szerepe, ha olyan környezeti jellemzőről és hatásról van szó, amely reprodukálható és határértékhez hasonlítható. Az a jogalkalmazó, aki egy eljárás keretében csupán valamelyik jogszabályban rögzített határérték alapján tudja csak minősíteni az érdeksérelem megalapozottságát, anélkül, hogy teljes körűen vizsgálná a környezet minőségi és mennyiségi jellemzőit, különös tekintettel a panaszt előidéző létesítmény, vagy cselekmény előtti környezet minőségére, határozott szakmai álláspont szerint hibát követ el, mivel a teljes körű tényfeltárás leszűkítésével esetlegesen egy későbbi konfliktust generál.

A fent részletezett környezeti érdeksérelmek megelőzésének egyik hatékony eszköze az érintettek számára az ügyféli jogállás biztosítása.

Az érdeksérelmek sokasága közül a környezeti érdeksérelmek vizsgálatánál elengedhetetlen az esetleges érdeksérelem okozó létesítmény, vagy tevékenység környezethasználatával összefüggő hatásterület meghatározása.

Szakértői tapasztalat szerint a hatásterület vonatkozásában az érintett jogszabályok nem kellően összehangoltak. A környezetvédelmi ügyekben erősen aggályos, szakmai szempontból nem fogadható el az a leegyszerűsített gyakorlat, amely az ügyféli jogállást csak a közvetlenül szomszédos ingatlan tulajdonosának biztosítja. Az egyes környezeti elemekre történő hatás tovaterjedésének törvényszerűségei ezt a leegyszerűsítést nem veszik tudomásul (például a talajban tovaterjedő rezgés, vagy egy kéménykürtő szennyező hatása sok esetben nem a közvetlenül szomszédos ingatlanon jelentkezik, hanem a sajátos körülmények és terjedési törvényszerűségek miatt sok esetben attól jóval távolabb érzékelhető). Javaslatunk szerint a fő szabályt alapul véve hatásterületnek kell tekinteni mindazt a területet, ahol a létesítmény, tevékenység által okozott környezethasználat szubjektív érzékszervi és/vagy műszeres vizsgálattal észlelhető és egyben azonosítható is. Nem vitatható, hogy a hatásterületen élők jogos környezeti érdeksérelem szenvedhetnek el, amelyek teljes körű feltáráshoz, megelőzéséhez az ügyféli jogállás egy olyan eszköz, amely megelőzheti a környezet minőségi romlására visszavezethető jogsérelem kialakulását.

(A szakmai ajánlás aktualizálásának időpontja: 2017.08.01.)